

Budapest

József-körút 29. sz.

A KÍTARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kírtás« ezimű jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 48.314/900. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: benedekfalvi Dr. Luby Gyula máv. titkár és ügyész.

Igazgatók: Kubik Béla orsz. képviselő, szigeti Barthos Andor m. k. kereskedelemügyi titkár, Fábán Lajos mérnök, Horváth István mozdony-főszereelő Vécsey Frigyes máv. altiszt, Sándor Márkus máv. főkalauz.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig 4000 korona erejéig van baleset ellen biztosítva, még pedig:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezményezettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálbiztosítási segély fizetetik ki. Maga a tag, nevének elhalálása esetén, fokozatosan 500 koronáig emelkedő segélyben részesül.

3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap még életében, mely a halálbiztosítási segélybe annak idején betudatik.

4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

5. Az egyesület »Kírtás« című hetilapja minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 korona 40 fillért, és ha 44-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági díj czimén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset. megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Egyesületünknek folyó hó 17-ére jelzett választmányi ülése, miután a választmányi tagok egy része — bár indokoltan — azon meg nem jelenhetett, szótöbbség hiányában nem volt megtartható.

Választmányi ülés. Egyesületünk választmányi f. é. augusztus hó 31-én délelőtt 8 órakor az

egyesület hivatalos helyiségében választmányi ülést tart. Tekintettel arra, hogy ezen választmányi ülésen úgy a nyugdíj alapügye, mint pedig egyéb, az egyesületet érintő nagyon fontos ügyek fognak tárgyalás alá kerülni, kérjük a választmányi tag urakat, hogy ezen fontos ülésre okvetlen megjelenni sziveskedjenek.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 33. számában kimutatott segélyösszeg 34.300 korona

Ujabb segélyek:

442. Horváth János, máv. kertész, Öblő, a tag halála után 1000 korona
3731. Kelenfi János, máv. munkás, Versecz, a tag halála után 250 korona

Balesetsegélyek.

Lapunk 33. számában kimutatott segélyösszeg 16.516 korona 66 fillér

A kenyér.

Sokan egész közönyösen átsiklanak a napilapoknak egy-egy apró jelentésén, mely az indiai angol gyarmatoknak meteorologiai viszonyait tárgyalja. De mit is érdekelhet az minket, hogy milyen légáramlatok vannak ott, hogy bizonyos időben délkeleti vagy északi szél fúj-e ezeken a tartományokon keresztül.

Pedig ennek igen nagy és életbevágó jelentősége van, mert millióknak a jóléte függ ettől a csekélynek látszó körülménytől, mert ez a mindent megtermékenyítő esőt és utána dus aratást, vagy pedig mindent kiölő szárazságot hoz magával. Az esőnek kellő időben való elmaradása ezen tartományok számtalan lakójának halálát jelenti, még pedig a halál legborzasztóbbját, az — éhhalált. Ilyenkor az izzó nap melege elsorvaszt mindent és rengeteg területek kiaszott kopársága a szünetelő élet szomorúságával meredezik az áthaladó utasra. Emberi és állati hullák hevernek szerteszét, nincs, a ki eltemesse, mert minden élet menekülni igyekszik azokról a tájakról.

Ott nem helyi csapás az inség. Angolország gazdagsága nem bír gátat vetni a bekövetkezendő nyomoruságnak és a kormány

milliói az angol társadalom legnagyobb segélynyújtásával egyetemben is csak helyenként tudják enyhíteni azt a borzalmas szükséglet, mely ilyenkor az indiai gyarmatokat megtizedeli.

A kinek tudomása van erről, az mintegy rossz álomtól szabadulni igyekezik az e felett való további elmélkedéstől. Az igazat bevallva, nem is vezetne célhoz, mert az ember tehetetlenül áll a természeti erők illetén megnyilatkozásával szemben. De nemcsak ott, hanem a sűrű népességgel bíró chinai birodalomban is évenként ezer és ezer ember táplálék hiányában pusztul el. Mi tán fogalmat sem tudunk magunknak alkotni ezen messze keleten lejátszódó borzalmasságokról és ez lehet az oka annak, hogy még ha olvassuk is, futó részvétnél több nem marad vissza szivünkben.

Ezek a jelenségek sötét árnyként kísérik az emberiség fejlődését.

Eddig azon hitben ringattuk magunkat, hogy közlekedési eszközeink gyorsasága folytán nálunk lehetetlenné van téve az inségnek oly mérvű fellépése mint a távol keleten. Mert ha a rossz termés, vagy a természeti erők pusztítása időnként mint helyi csapás jelentkezik is, az inkább csak nemzetgazdasági je-

lentőséggel bir, a mennyiben egyesek vagyoni állapota szenved; de az éhhalál veszedelmét majdnem teljesen kizárja a rögtön minden oldalról megnyilatkozó jószívűség és az államnak gyors beavatkozása. A legnagyobb városokban is, hol a szegénység árnyként követi a csillogó gazdagságot, inkább csak az erkölcsöket mételyezi meg és csak ritka esetekben van egy-egy áldozata, daczára annak, hogy például Párisban még a csatornában található eledelt is kihalászsák éjjelenként. A megszámlálhatatlan kincsek városa London e tekintetben még többet tud felmutatni. Ott egész városrészek vannak, hol a nyomor oly nagy mérveket öltött, hogy az emberek minden erkölcsi fogalom híján a legundorítóbb piszok között meztelenül tanyáznak és csak a jótékonyág könyörületéből, majd pedig lopásból tengetik életüket. Az éhség csak elvétve szedi áldozatait olykor, ha a társadalom figyelmét egyes esetek kikerülték.

Az élelemhiány ilyen nagyságáról mi egyáltalában nem is beszélhetünk. Faluink egy-egy szegénye is sok esetben dúsabb kenyérhez jut, mint ezen városoknak sok olyan lakója, ki napszámban keresi kenyerét. Városainkban a szegényügy meglehetősen jól van képviselve, habár sok esetben nem felel meg egészen hivatásának.

Azt a szegénységet azonban, mely ott a messze keleten burjánzik és majdnem észrevétlenül szedi tömeges áldozatait, míg közvetlen mellette és az ő kihasználásával nevetve tobzódik a vad szivtelenség, meg sem ismertük volna soha, ha annak párja egyszerre csak épen szomszédságunkban nem ütötte volna fel tanyáját.

A közönyösség hosszú időn át nem is vett tudomást róla, hogy Galiciában évenként ötvenezer ember pusztul el éhség következtében. Talán ma sem tudnókezt, ha azok a szerencsétlenek, kik ilyen szomorú sorsnak néznek elébe, fel nem jajdultak volna és nem kerülnek a hatóságokkal összeütközésbe. Éveken keresztül hallgatag megadással tűrték maguk között a pusztítás ezen rettenetes rémét és senkinek nem esett meg a szive azon, hogy az apák sűrű egymásutánban apró koporsókkal vándoroltak a temető felé; nem mozdult meg a könyörületesség akkor sem, midőn halvány arczu, az éhségtől kimeredt szemü vézna gyermekesereg zokogva körülállott egy-egy gödröt, melybe kimerült kenyérkeresőjük behanyaglott.

Kenyerkeresőjük?! Hisz tán egész életükben nem is láttak kenyeret! Az erdő egy-egy vadja, máskor gombák és gyökerek csil-

lapították úgy ahogy gyomrukat; télen pedig megfagyott földből a hó alól keserves fáradtsággal kikapart silány gyökök képezték minden táplálékukat! De még ebből is kifogytak, mert sokan voltak és most is sokan vannak hozzá. A fölöslegeseknek tehát le kellett és le kell számolni az étellel. Nincs föld, mely táplálhatná őket, nincs munka, melynek árán megválthatnák az életet, tehát pusztultak egy ideig panasz nélkül.

De midőn látták, hogy a mellettük élő társadalom nem akar tudomást venni szenvedéseikről, nem juttat nekik fölöslegéből egy morzsát sem; midőn tapasztalták, hogy az állam épügy behunyta szemeit, hogy ne lásson semmit, mint azok: fellázadt bennök az életöszton utolsó szikrája, hogy önmagukat feláldozva a még el nem pusztult ifjabb nemzedéket megmenthessék. Kezdték számon kérni azt a sok kisebb-nagyobb koporsót, melyekről eddig a statisztikán kívül senki sem akart számolni.

Ennek a forrongásnak a hire az okokkal egyidejűleg jutott hozzánk és oly dolgokat tudtunk meg, melyekről soha nem hittük volna, hogy manapság közvetlen szomszédságunkban megtörténhetnek.

Sokat olvashatunk a régi időkben előfordult inséges esztendőkről, a hadjáratok szülte nyomorról; de még arról is, hogy az emberek saját fajukhoz nyultak a nagy szűkségben és, mint a tatárjárás után történt, emberhust áruló mészárszékeket is nyitottak! De mindez nem tartott tovább, mint a mig a természetnek ideje volt pótolni azt, a mit a mult évben silányabban mért ki.

Azoknak a szegény embereknek azonban nem ad reményt a tavasz, nem ad ételt a termő ősz, sem ma, sem jövőre; ezeknek egyforma reménytelen a következő évek hosszú sora, mert nincs földjük és nem is tudják azt megszerezni. Ha maga a társadalom nem gondoskodik róla, hogy biztosítsa megélhetésüket, akkor csakugy fognak tovább pusztulni, mint eddig. Ha ott lehetetlen ezeknek az embereknek jövőjüket biztosítani, akkor más utat módot kellene választani, de ezt a minden emberi érzést felháborító nyomoruságot nem szabadna tétlenül nézni azoknak, kik hivatva vannak törődni ilyen dolgokkal.

Van föld elég. Ha nem itt, másutt. Az anyaföld nem szült több életet, mint a mennyinek táplálékot nyujthat. Nem is benne van a hiba, ha ily jelenségek mutatkoznak, hanem a társadalom rossz irányu fejlődésében. Minek nagy hangu frázisokban a jövő szükségletek biztosításáról beszélni, mikor a jelent sem tud-

ják megóvni a pusztulástól, mire való a születendő gyermekek sorsát nagyszerű intézményekkel óvni addig, míg a megszületettekről, a felnőttekről nincs gondoskodva?!

Ha mindezen jelenségek felett mélyebben kezdünk elmélkedni, önkénytelenül kétély száll meg bennünket, nem-e az önzetlenség köpönyegébe burkolt legrutabb önzés a — mai humanizmus?! **T. V.**

A fekete gyémántok hazájában.

Ezt a nevet tudvalevőleg Jókai adta az ősvilág ama szerves maradványainak, melyek ma az ipar munkájának oly csodás tényezői lettek a technikai haladás minden terén. Ámde megvannak a fekete gyémántoknak — vulgo kőszénnek — a maga koldusai is, akikre nem tapad, csak piszkos korma annak a fénynek és gazdagságnak, mely milliókban forog a társadalom kiváltságosainak kezén. Az ember és ember közötti öröklött különbség, az anyagi harc ellentétes esélyei, melyek míg egynek kényelmet, bőséget és csillogást, a másiknak csak nyomort, nehéz fáradaimat és mondhatlan nélkülözéseket teremnek, sehol sem nyilatkoznak oly megdöbbentően, mint a szegény földalatti munkások helyzetében, kik meggörnyedt testtel, éltet és egészséget áldozatul dobva izzadnak napestig annak a pénznek előteremtésében, melyet ugyanabban a percben egy henylő tőkepénzes egykedvűen dob a zöld asztalra. A modern élet e kiáltó igazságtalanságai hogy mily véres gyümölcsöket teremnek, azt a legújabb események a decazevillei, londoni, amerikai és belgiumi zavargások szomorúan hagyják tapasztalni. A szocialista forradalom viharának tornyosuló fellegei ezek; de hogy méltányos ítéletet mondhasson a pártatlan szemlélő felettök, arra nézve nem elég az elméletek szürke szemüvegén át tekinteni a jelenségeket, ismerni szükség a munkás helyzetét mindennapi viszonyai-ban, nehéz és koczkázatos fáradaimai közt.

A kőszénbányászok verejtékes kenyérkeresetének, bárki is közvetlen tanuja lehet, ha hazánk vagy Európa más államainak nagy kőszéntelepeit meglátogatja. Ott látunk azután hol egy vízzel elöntött tárnát, melyben a munkások térdig járnak a vízben és a felügyelő épen szemlét tart a munka előhaladása felett, s míg egyik embere a mérőláncz egyik végét tartja, a többiek különböző pontokon s különböző távolságra lámpáikkal világítanak neki.

De még nehezebbé lesz, mikor egy helyütt minden kőszén ki van már dolgozva, és már semmi sem akadályozza a boltozatot, hogy össze ne roskadjon, elzárva törmelékeivel a tovább vezető utat. Ilyenkor töltésekkel és támasztékokkal segítnek fenntartani a szabad utat, s ily helyzetben látjuk a munkást csuszva előrehatolni, meggyőződést szerzendő, ha nincs-e járható út, melyen át a tulsó tárnába lehessen jutni.

Megtörténik, hogy némely bányákban a kőszénréteg alig husz-huszonnégy hüvelyk vastagsága. Mit csináljon ilyenkor a bányász, hogy eléfelé mozoghasson? A problémát, ha nem is valami kényelmesen, de elég praktikusán oldják meg, amennyiben kis szekereket használnak, melyeken a bányász arcczal dől végig és lábhegyével tolja magát előre, melyen

a mellett csákányát is felhasználja a munkás, hogy odább tolja magát.

Mikor a kőszén a telérekben körülbelül öt láb mélyen ki van véve, akkor a bányamunkás ahhoz a fogáshoz folyamodik, hogy lyukakat fur visszintes irányban a szénrétegbe, lehető közel a boltozathoz. s aztán lőporral felrobbantja, mire a leszakadt tömegeket elhordják. Természetes, hogy ez eljárás veszélyessége nem csekély.

Érdekes a talicskázás és vedrek megtöltése is. A munkások, kik tele kosaraikat tolják, néha csodálatos gyorsasággal mozognak előre az aknában, egész visszintesen feszítve ki karjaikat és hátukat, úgy, hogy hátuk csaknem érinti az alacsony főtoblozattot. A boltozat, mely alatt a munkás halad, a rá nehezülő sulytól csaknem megtörve látszik; ilyenekkel azonban gyakran lehet találkozni, s mindamellett sokáig épen maradnak meg, anélkül, hogy engednének. Téresebb helyeken s különösen meredekeken ponny-lovakat használnak a szén felhuzására.

Oly esetekben, midőn arról van szó, hogy a talicskázó meredélyen szálljon alá, talicskájának kerekét köti meg, hogy rohanása ne legyen nagyon erőszakos, míg ő óvatosan csuszik utána egy-egy lábával a tramway mindkét vágányán. Sokszor a csigák és kötelek úgy vannak szerkesztve, hogy az a suly, melylyel a megtelt, talicskát a meredeken alábocsátják, egy más helyen az üres talicskát huzza fel.

Hol a bánya nedves és hiányzik benne a kellő légáramlat, ott a gomba néha rendkívüli módon elszaporodik. Ilyenkor a fatámasztékok csaknem egészen fedvék finom fehérgyapjuhoz hasonló anyaggal, mely a legkisebb érintésre szétmállik.

A bányászok által kiaknázott szén kosarakba rakják. A szénkosár a mérő gépre kerül, mielőtt tartalmát kiöntenék. Minden kosárra jegy van ragasztva azon bányász számával, ki azt felküldte. Ezt a számat egy fiú kikiáltja s a szén sulyát egy könyvbe vezetik be, miközben a mérést s annak könyvbevitelét a munkások részéről is ellenőrzik. Ha a kosarak kiürültek, a felragasztott jegyet levelezik rólok s egy fiú összegyűjti a legközelebbi alkalomra.

Nem ritka eset, hogy a bányász oly helyre bukkan, hol nem szén, hanem pala s egyéb kő van. Ily helyen nagyon nehéz az utat nyitva tartani, mivel gyakoriak a földbeomlások. Ép azért csak a bányatisztviselők használják s ezek is rögtön ott hagyják, amint megfelelő vágás nyitható.

Ha sok víz csurog le az akna oldalain, a nyílás körül czin- vagy ólomcsatornákat alkalmaznak, melyek a fenékkal vászontömlő által vannak érintkezésben, úgy hogy a víz elhordható s elkerülhető a csepegés. E csatornáknak vizgyűrű a nevék, s ily kijavítás gyakran látható, mely egy vagy más uton megrongáltatott. Az emberek egyike egy ruddal támaszkodik az akna oldalához, míg egy a gerenda körül vetett kötel tartja. E gerendák köröskörül vannak elhelyezve le az akna fenekéig, hogy tartsák azokat a fenálló fa- vagy ércrudakat, melyeken dolgoznak.

Sokat lehetne még mondani a kőszénbányászok életéről, de ezuttal csak annyit, hogy nem kellemes, nem irigylendő munkakör s nem lehet csodálni, ha annyi testi s lelki fáradság, oly sok véletlen baleset s egészségromlás után a szocialis izgatás szelleme épen ezekben a munkásokban talál legfogékonyabb talajra.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A fény árnyai. Az irigyelt London, Páris árnyoldalai rég ismeretesek. A hivatalos kimutatások pedig folyton szolgálnak új adatokkal. Londonban tavaly harminczkét ember halt meg éhen, Párisban pedig, a rendőrség legújabb kimutatása szerint, 5000 valóságos koldus van, nem számítva a szemérmes kéregetőket. A párisi koldusok közt sok az idegen is és feltűnő, hogy a rendőrség első helyen a magyarokat említi. Vannak aztán oláhok, oroszok s még szerecsenek is.

Selyemből szőtt könyv. Lyonban Roux könyvkereskedő 10 frankos füzetben oly könyvet ad ki, melynek úgy lapjai, mint betűi selyemből vannak szöve. A mise szerzetését és imákat tartalmazó mű összesen 25 füzetre van tervezve, melyekből már 15 megjelent. Egy-egy füzet azonban csak két lapra terjed, melyek fehér selyemből készültek, míg a betűket és diszitményeket fekete selyemből szőtték.

A százegy lövés eredetét a hagyomány Miksa német császár emlékével köti össze. Egyik diadalmas hadjáratából térve haza, Augsburgban elhatározták, hogy tiszteletére 100 ágyulövést tesznek. A lövészmeister azonban számításai közepette zavarba jött s hogy baj ne legyen, a százon felül még egyet lövetett. Augsburgból Nürnbergbe ment Miksa császár s e város is hasonló kitüntetést szánt neki, de Augsburgot tulszárnyalni óhajtván, nem száz, hanem százegy lövést rendelt el.

Mennyit irhat egy ember? Sűrű írás mellett egy sorra 50 betű s egy lapra 20 sor fér; jó írónak kell lenni, ki egy nap 12 $\frac{1}{2}$ ívet irhat; s így erre 50,000 betű fér. Ha 300 napig írna valaki folyvása csak az ünnepnapokat szánva pihenésre, egy év alatt csak 15 millió betűt irhatna s így 40 évi munkát, után is csak 600 millió betűt.

Szigorló hölgyek. Mint angol lapokban olvasuk, Oxfordban az idén harminczöt fiatal hölgy jelentkezett a szigorlatokra. Ezek közül 23-an a legjobb eredménnyel tették le a szigorlatot. A mennyiségtanból 15-en kaptak kitűnő osztályzatot, egy pedig a németből és francziából. Tizenkettőt a vizsgálat ismétlésére utasítottak.

Rajnai szőlő — orosz hagyma. Bulgarin Venediktovics Tháddé Miklós czár uralma alatt az önkényes rendszabályok leghőbb védője volt és mint ilyen a vasszigoráról ismert uralkodó kegyében állott. Ebben a tudatban aztán sok olyat megengedett magának, mi az illemmel távolról sem fért össze.

Megtörtént a harminczas években, hogy Dorpatban létekor megfordult egy előkelő társaságban, s szokásához hiven jól felöntve a garatra, provokálni kezdte a németeket.

— Megálljatok csak, — kiáltozá éktelenül, — még megéritek, hogy orosz lobogó fog lengeni a Rajna partjain.

A társaság meghökkent, majd zugni kezdett: »Ez már sok!« — kiálták egyesek. Bulgarin pedig örömeiben majd a bőréből ugrott ki, hogy jól megbosszantotta a németeket. Jó kedve azonban nem tartott soká. A társaságban ott volt Mayer egyetemi tanár is, ki rokoni összeköttetései miatt félig-meddig orosznak tartotta magát. Midőn a zaj kissé lecsillapodott, Mayer odafordul a zajongókhoz, mondván:

— Nos uraim, mi csodálatos volna abban,

ha az orosz sereg csakugyan meghódítaná a Rajnát; de tudja-e Bulgarin ur, mi fog történni azután? szölt a kérkedőhöz fordulva.

Bulgarin örült, hogy szószólóra talált, s előre hizott a gyönyörtől.

— Ha kívánja, megmondhatom önnek, — folytatá Mayer, — a rajnamelléki szőlőtőket tövestől kitépik a földből és orosz hagymát fognak ültetni belé . . .

Kelet-India lakossága. Az 1901-iki népszámlálás alapján Kelet-India területének és lakosságának statisztikája az eddigi statisztikáktól teljesen elütő számokat mutat föl. E statisztika szerint az angol-indiai birodalomban, beleszámítva az Andaman-Nikobar-szigeteket, valamint Adent és környékét, 4,858.000 négyszögkilométer területen 295,700.000 ember él. Legsűrűbb a lakosság Adenben, hol 212, azután Bengáliában, hol 191, az északnyugati tartományokban, hol 179 lakos esik egy négyszögkilométerre, míg ugyanekkora területen az Andaman- és Nikobar-szigetcsoportokon csak három ember él.

A legnagyobb madár-gyűjtemény valószínűleg az, melyet Hume állam közelebb ajándékozott a British muzeumnak; nem kevesebb mint 62,000 kitömött madár van itt és ezenkívül jelentékeny tojásgyűjtemény.

Uj divat az étkezésben. Georgia állam Atlanta városában egy banket alkalmával minden ételfogás után helyet cseréltek a férfiak oly módon, hogy minden nő mellett lehetek egy rövid ideig s az ebed végén eredeti helyükre érkeztek vissza. A házigazda ezt az új divatot a négyes táncz hatodik figurája alapján találta ki.

A vetéseink között tenyésző növények közül eddig 151 fajt különböztettek meg. Mintegy 40 ezek közül egyenesen keletről ered, köztök a buzavirág, pipacs, szarkaláb, tikhur, néhány a maggal együtt Amerikából, több más európai országból származik s csak mintegy 55-ről lehetett bebizonyítani, hogy azok már régebben is találhatók voltak Magyarországon s most is találtnak különösen szemétdombokon és kerítések mellett. A történetileg kimutatható amerikai eredetű növények közt van a delignyitó (Oenothera biensis), a vízi kása (Elodea canadensis). Sok kerti virág is honosodott meg már a vetések között, különösen a mák, rezedá s nefelejts, de ezek csak itt-ott fordulnak elő s gyorsan átalakulnak.

Az asszonyok mint birság. Afghanistanban nyugoti vidékén a gyilkosságért még ma is tizenkét nőt kell adni a gyilkos családjából s legalább hatnak hozományt is kell hoznia. Egy kéz, orr vagy fül levágásáért hat asszony a birság, egy fog kiütéseért három, egy homloksebért egy asszony. Kisebb sebesülésekért elegendő, ha a bűnös földre borul és bocsánatot kér. A keleti vidékeken az asszonyok helyett már pénzbirsaót fizetnek, de a nőkért járó díjakat veszik a számítás alapjául.

A házasságok az égben köttetnek. Olaszországban, Chioggiában történt a következő nagyon tanulságos eset. Szt. József tudvaleg a házasság védszentje és Olaszországban százezrivel ámulgatják az apró szobrocskáit, a Szt. József-kultusz kellő ápolására. Egy olasz kisasszony, kinek anyja olasz, apja azonban angol volt, szinte ájtatosan imádkozta végig anoven-t a szent előtt, egész szívvel kérve vágyai teljesülését. A kilenczedik nap végeztével azonban kétely szállta meg lázadó lelkét s felkapva

a szobrocskát, kihajította az ablakon. Az apróság egy arra menő uri ember fejére esett, megütötte és lelökte a kalapját. Az idegen ur felháborodásában felment a nyitott ablak birtokosnőjéhez, hogy panaszt emeljen a szenvedett serelem miatt. Meglátta a sértő felet, beleszeretett — és elvette. A mi a legkülönösebb a dologban, a házasság igen szerencsésnek bizonyult.

Köszénpor a sertések számára. Egy kanzási gazda azt tapasztalta, hogy sertései sohasem néztek olyan jól ki, mint a közelebbi múlt tél után, midőn azok takarmánya közé a köszénraktárak hulladékporából kevert egy keveset, oly arányban, hogy 20 sertés takarmányához hetenként körülbelül 5 véka köszénport használt fel.

Jövedelmesek-e a konyhavetemények? E kérdésre feleletül elég volna a főváros közelében kertészkedő bolgárookra rá mutatni, kik hazájokból ide minden kora tavasszal feljövén, 50—60 forint, sőt több haszonbért is elfizetnek egy hold föld után, s késő ősszel mégis jó sok pénzzel ellátva mennek vissza Bulgáriába, hogy tavasszal, jóval a golyák és fecskék előtt ismét itt legyenek. Nincs hát benne kétség, hogy a zöldseges kert jövedelmező egy tőke, ha forgatni tudják. — Olasz-, Angol-, Franciaországban rég belevonták már a gazdálkodás keretébe a konyhavetemények termelését is, s Belgiumban, mely pedig bizony nem dicsekedhetik talaja jóságával, 30 ezer hektáron termelnek főzelékneműt, melyből 30 millió frank értékét állítanak elő. St.-Soup község és környéke egymaga 200 ezer frank értékű konyhaveteményt szállít a piacra. London környékén ötezer hektárt csak a főzeléknemű foglal el, dacára, hogy London piacára az egész világ szállít konzervált főzelékneműt. Általában a külföldön minden jelentékenyebb város közül egész gyűrűt képeznek az oly községek, melyekben a lakosok főfoglalkozása a főzelék termelés. Dupla haszon ez; a községek lakóinak biztos kereset, a városok lakóinak olcsó, izletes és egészséges táplálék. Kivált a kisgazdára volna nagy előnnyel a főzelék-félék termelése, mert egyfelől többször vehetne be hetenkint készpénzt, másfelől azt a sok heverő kezét is haszonnal foglalkoztathatná családjában. Persze, ne kezdje mintjárt nagyban, elég ha 1—2 hektárt szán rá, különösen ügyelve arra, hogy a terület mély és soha teljesen ki ne száradó talaju legyen. Olyan növényt, mely különleges kerti művelést, melegágyat stb. igényel, a kis gazda ne műveljen, hanem csak olyat, melyet szántóföldön is művelhet: káposztát, kelt, sárga és fehér répát, hagymát, petrezselmet, zöld borsót és babot, tököt, korai burgonyát, ugorkát, paprikát, melegebb helyeken paradicsomot. Ezek közül a legtöbbnek még mesterséges öntözés se kell. Fogyasztó piac közelében középszerű talajon, közepes munkabérek mellett e főzelékneműek után nem nehéz 300 frt nyers jövedelmet elérni az olyan szántóföld hektárjától, mely különben ennek tizedrészét is alig jövedelmezné.

Forró víz növények számára. Elhervadt, levágott virágokat kissé visszafelé metszett szárrakkal forró vízbe mártva, azok ismét föllednek. Ez újmutatás a beteges cserépnövényekkel való elbánásra. Ha ezek még gyógyíthatók, a forró vízzel való öntözés, vagy a cserép forró vízbe mártása a legjobb mód erre a célra. Nem virágzó leanderek, granátfák stb. virágzásra hozhatók, ha gyakrabban forró vízzel öntöztetnek.

Fényes kamat. A nem rég elhunyt gyémántkirály, Barnato Barney tudvalevőleg igen szegény zsidó gyermek volt. Londonból elköltözése előtt tanítója, ki nagyon szerette, megáldotta őt s egy pennyt adott neki ajándékkul. Évek múlva, midőn a már dúsgazdaggá lett Barnato ismét Londonba jött, felkereste volt tanítóját, visszaadta a pennyt s kamatok fejében 1000 font sterlinget.

Az éjszaki sark felé jégtörő-hajókkal. Makarov orosz tengernagy, a ki már többször bejárta a Csendes-oczeánt, most hatalmas jégtörő hajókkal akarja az éjszaki sarkot felkutatni. A terv tudományos számításokon és jórészt azokon a tapasztalatokon alapszik, melyeket a tengernagy a jégtörő-hajókkal 1864 óta tett. A »St. Mary« amerikai jégtörő-hajó háromezer lóerejű gőzgépével könnyedén mozog egy méter vastag jégrétegben és öt méter magas jégtorlaszokat is képes áttörni. Még ennél hatalmasabb jégtörőket is építettek újabb időben az oroszok a vladivostoki kikötő részére. Ha már most tekintetbe vesszük, hogy Nansen szerint a jégtorlaszok a sarki tengerben ritkán haladják túl a nyolcz méter magasságot és a Jeges tengernek majdnem harmadrésze teljesen jégmentes, továbbá, hogy nyáron az olvadás és a sólerakódás következtében a jég számos helyen megreped, úgy elfogadhatjuk Makarov véleményét, mely szerint egy húszezer lóerejű jégtörő minden akadályt legyőzhet. A tengernagy azt hiszi, hogy egy ilyen jégtörő az éjszaki szélesség 78°-ától elindulva, tizenkét nap alatt érhetné el a sarkot. Az Oroszországban nem régt végett kísérletek szerint egy ilyen húszezer lóerejű jégtörőnél még jobb szolgálatot tenne két, egyenkint tízezer lóerejű és hatezer tonna hordképességgel bíró jégtörő hajó, melyek egymás mögött dolgoznának. Makarov is ez utóbbi vélemény mellett van.

A gerlicze életkora. A gerlicze életkor tekintetében igen kiváló helyen áll. Nemrég egy angol folyóirat levelezője olyan gerliczéről irt, melyet maga nevelt s amely husz év óta birtokában van a még most is él. De husz esztendő a gerlicze életének még korántsem a legvégsőbb határa. Glasgowban él egy példány, amely e hóban töltötte be életének huszonkilencedik évét. Ez a gerlicze ahhoz a családdhoz, amelynek ma is van, igen fiatal korában került, amikor testét még csak a tollazatot megelőző pelyhes ruha takarta. Bámulatosan jól érezte magát mindig s a fiatalságnak minden élénkségét megtartotta. Éjjel ugyszólván a házórzó eb szerepét játszsza, mert a legkisebb zajra is turbékol, s ha látogató közeledik kalitkájához, a legudvariasabb hangnemből ugyancsak turbékol. Tavasszal kalitkájának alját rendesen fészekké alakítja át s mohón ragadja meg a neki nyújtott szalmaszalakat, hogy a házaselet tüzhelyét berendezze. Maga ez a páros élet azonban sohasem következett be, mert ez a himnemű gerlicze sohasem türt oldala mellett a kalitkájában más, akár nő-, akár himnemű gerliczét, hanem kegyetlenül megkínzott minden társat, amelyet neki adni akartak. Ez a gerlicze csökönyös aglegény, s a fészekrakás nem egyéb, mint színjáték, mely sohasem járt komoly következményekkel. Még ennél is idősebb az, amely Lady Seale birtokában, Wonastow-Courtban (Monmouthshire) van. Ez most harmincznegyedik évében s kitünő állapotban van, nagyon jól érzi magát, tollazata kifogástalan s hangja nagyon is kielégítő. Elzártan él s főleg búzával táplálkozik.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

Hosszad!

Turtsányi Lajostól.

Úgy érzem, hogy nélküled az élet
Olyan mint a régi temető:
Tört kereszték, gondozatlan sírok,
Melyeken a fű magasra nő! . . .

Úgy érzem, hogy nélküled az élet
Reménytelen kétségbeesés.
Kopár szirtnek látom a jövődöt,
A melyen egy fűszál sem tenyész!

Úgy érzem, hogy nélküled az élet
Valóságos Istentagadás!
Mért is éljek, hogyha nem remélem
Karjaid közt a föltámadást!

Napom vagy te, reménységem napja
Lángsugarú örök szerelem;
Te kísérsz el sírom éjjelég,
Azontul is te maradj velem!

Az ékszeráros leánya.

(Angol regény.)

(Folyt.)

— P. V. L. után. —

— Ne féljen, nem jelentem fel, habár igazán nem tudom, mit gondoljak ön felől — mondá Godfrey távozóban.

A társaság, ahová Godfrey ment, szintén ezzel a hirrel foglalkozott és annyira bántó módon, hogy Godfrey kénytelen volt távozni onnét. Midőn visszajött lakására, Verneyt látta maga előtt, aki neki most annyira gyanusnak látszott, hogy jelenléte elviselhetetlen volt reá nézve. Ujra eltávozott hazulról és czéltalanul bolyongott a városban, míg végre egy parkban az ott levő padok egyikére leült és gondolataiba merülve töprengett azon, hogy mitévő legyen. . . .

Mig őt az elégedetlenség és Ellen utáni vágy sorvasztotta, azalatt Ellennek sem volt egyetlen nyugodt pillanata otthon. Magára volt hagyva, senki sem törődött vele és senkitől meg nem tudhatott semmit. Egy napon azonban sajátságos meglepetés érte. Mrs. Stone Taylor karján lépett a szobába és mindketten jelentősen mosolyogva ültek a pamlagra. Ellen csodálkozva nézte őket.

— Remélem, hogy eltalálok ezen fellépésem okát — kezdé Mrs. Stone

— Talán csak nem akarod azt mondani, hogy Mr. Tylorral el vagy jegyezve — felelte Ellen.

— De igen és elvárom tőled, hogy ezentul ennek megfelelően kellő tisztelettel viseltesz irányában. Ezentul ő lesz az ur e házban és megkövetelem, hogy mindenki annak tekintse.

Bridget, ki az ajtó mellől hallgatta az egészet

csodálkozva futott kifelé, hogy bosszankodásának szavakban is kifejezést adjon.

— Oh Istenem! Ki hitte volna ezt? A helyett, hogy Stone Jakab lenne itt az ur, ez a Mr. Taylor került ide! Pedig nem olyan ember mint lennie kellene! Ugylátszik, hogy az én urnómnak elment az esze! Csak tudná mindazt amit én tudok erről az emberről!

Ezalatt a szobában tovább folyt a beszélgetés.

— Szerettem volna, ha előre értesítesz eljegyzésedről — kezdte Ellen.

— Miért?

— Hogy szobáidat feldiszitsem, mint te tetted nekem.

Ezen engesztelő hang tetszett Tylornak. Barátságos modorban kezdé jövődöt terveit fejtegetni. Elmondta, hogy szeretné, ha Ellen anyjával együtt a Harcourt Placera költözne és az üzlet vezetését egyedül reá hagynák, mert ő a fekete házat át akarja alakítani és az ott levő kincseket biztosabb helyen fogja elhelyezni, ami részben már meg is történt.

— Hogyan, hát férjemet meg sem kérdezték, mielőtt vagytonukat más helyre vitték — kérdezte Ellen.

— Nem tudom belátni, hogy minek, Godfreynek az egészhez semmi köze — felelte Mrs. Stone.

— A saját vagyonom felett talán mégis rendelkezem?

— Az igaz, de neked semmitéle vagyonod nincs.

Ellen nem szólt semmit. Szegény atyjára gondolt, aki mindig oly jó volt, és akit anyja oly hamar elfelejtett. A nagyanak is eszébe jutott a jó halott, és elhatározta, hogy Ellenel együtt felkeresi Godfreyt. Mindjárt el is indultak.

— Nem értem, hogy mi idézte elő ezt a változást — kezdte a nagyanya.

— Magam sem; de azt gondolom, hogy összefüggésben van Jakab és Jabez eltűnésével — felelte Ellen.

— Legjobb lesz a dolgot valamelyik ügyes ügyvédnek átadni, mire legalkalmasabb nézetem szerint Mr. Nichols.

— Ellen helyeslé a tervet. Amint így beszélgetve tovább haladtak, egyszerre Taylor jött velük szemben, akit Hanna küldött, hogy visszahívja Ellent

— Előbb bizonyos ügyet rendbe kell hoznom — mondá Ellen hidegen.

— Engem illet ez az ügy? — kérde Taylor kellemetlen gunnyal.

— Lehetséges, majd megfogja tudni. — Ezzel elfordult és tovább haladt.

Tylorral való utolsó találkozása után néhány napra Ellent anyja arról értesítette, hogy az atyai házban nincs mit keresnie többé, az egészen Taylor rendelkezésére áll. Ő is a Harcourt palotába tette át lakását. Eppen vacsoránál ült férjével egy este, midőn a cseléd jelenté, hogy egy nő kívánczik beszélni velük.

— Ön Stone asszony — kezdé a belépő idegen.

— Én Tylorné vagyok — felelte Hanna.

— Igy is jó, beszélni akarok mindkettőjükkal.

— Milyen ügyben, — kérde Mr. Taylor

— Azt ön nagyon jól tudja kedves sógor — felelte az idegen.

Taylor ijedve nézte a nőt, ki egy kis szekrényt szorongatott kezében.

— Eljöttem, hogy ezt a szekrényt átadjam önnek asszonyom.

Mr. Taylor gyorsan felugrott és kiragadta a nő kezéből a szekrénykét, azután pedig megkönnyebbülve felkaczagott és az ablakhoz lépett. A nő azonban nyugodtan folytatta:

— Abban a szekrényben ékszerek vannak, melyek hasonlóak az ön üzletéből elraboltakhoz.

— Nem értem mit akar mondani.

— Majd mindjárt meg fogja érteni. Azok a gyémántok és ékszerek vannak benne, melyeket keres. Ezeket az ékszereket Taylor testvérek az ön öreg szolgájától vették, daczára annak, hogy tudták, kitől és honnét származnak.

— Az nem igaz! — kiáltotta Taylor.

— De igaz!

— Mi semmit sem tudunk, és a szekrényke tartalmát soha sem hasonlítottuk össze a rendőrségi jegyzékkel. Mi azt hittük, hogy azok bizományi áruk és egy perui ékszerkereskedésből származnak, melyet tulajdonosa Londonba áthelyezett — felelte Taylor.

— És miért nem hasonlították össze, mikor egész London csakis az én veszteségemről beszélt! Ez mégis nagyon különös, kedves uram, és még különösebb, hogy a köveket nem küldtették hozzám vissza! — jegyezte meg csipősen Hanna.

— Ha nem elég magyarázat számodra, amit mondtam, nem tehetek róla — felelte Taylor vállvonogatva.

— Mutasd ide az ékszereket, mindjárt megmondom, nem-e az enyéme!

— Tudom, hogy az önéi — vágott közbe Taylor sógornője — mert Will Harpert, aki eladta, ma reggel elfogták és bevallá, hogy a lopott holmik egy részét Taylor testvéreknek adta el. Erre a rendőrség házkutatást tartott nálunk, de én még előbb elrejtettem és azután ide hoztam a kincseket.

— Valóban sajtáságos történet! — mondá Hanna szurós tekintetét férjére szegezve. — De mi volt az ok, hogy ön asszonyom, hozzám jön, hogy férjét és sógorát előttem bevádolja?

— Az ok? Nem elég, ha visszaadom az ékszereket a jogos tulajdonosnak, ez minden gyanutól felment engemet. Máskülönben azért is tettem ezt a lépést, mert férjem a legrosszabb bánásmódban részesít minden ok nélkül.

— De férjem azért csak nem lehet felelős, amit fivére tesz?

— Igen. Ő tudja legjobban. Ő rontotta el Taylor Tamást és neki azért kell szenvednie, amire ő kényszerítette.

Hanna férjéhez fordult.

— Tehát ön is társa volt a rablónak?

— Majd felelek reá, de ne ítéljen meg gondolatlanul!

— Oh nem. Nem fogom a dolgot elhamarkodni — felelte Hanna.

— Az egész csak csekélység. Az ékszereket illetőleg teljesen meg foglak nyugtatni, de előbb ezzel a hölgygel sokkal fontosabb dolgokról akarok beszélni és sógornéjához fordulva kérdé: Visszakapta már Tamás azokat a bizonyos váltókat!?

— Nem, hiába futkostunk mindketten, hasztalan volt minden — felelte az asszony szomoruan.

— Milyen váltókról van szó? — kérdezte Hanna.

— Az ön nevére hamisítottak váltókat, de mind a ketten!

— Tovább, tovább! — sürgeté Hanna.

— És ezek a váltók a rendőrség kezébe kerültek!

Amint ezt Mr. Taylor meghallotta, szitkozódva felugrott székéről és kalapja után nyult.

— Hová akarsz menni? — kérdezte Hanna.

— A legközelebbi vonattal Londonba. Tamással beszélnem kell, máskülönben baj történik, ha a váltókat vissza nem kapjuk.

— Tehát hamisak!

— Igen és oda juttatnának engemet, ahová én Jabezt szántam.

— Tehát gazember vagy, folytatta Hanna tompa hangon, visszaéltél biralmammal és rútul megcsaltál!

— Köszönöm Hanna, de remélem hogy megbocsátasz nekem, mert még mindig kisebb bűn rablott ékszereket vásárolni és váltót hamisítani, mint eltenni láb alul azokat az embereket, kik reánk nézve kellemetlen dolgokról fecsegnek. Látom, hogy nem érzed jól magad ilyen beszéd mellett, de az igazság minden körülmények között az marad mindig. De most nem folytatom, mert lekések a vonatról. Isten veled.

Hanna megragadta Taylor kezét.

— Várj, én is veled megyek!

— Nem. Jőjj inkább holnap reggel utánam. Ezt a szekrényt neked ajándékozom. Gondolj reám jó szível és ha van pénz nálad, add át sógornémnak. Tamás szorult helyzetben van és ha véletlenül becsuknak, a családnak nincs miből élnie.

— Elég lesz öt font?

— Adj neki ötvenet!

Hanna nem is tudta hamarjában átgondolni, hogy mi történt vele. A mint ő megcsalt mindenkit, most azon vette észre magát, hogy környezete őt is megcsalta. Elhatározta, hogy ügyvédjétől fog tanácsot kérni.

Mr. Taylor éjfélkor ért a fekete házba és szorgalmasan hozzálátott a munkához, azután pedig átkutatta a raktárat. Mikor reggelre távozott, egy bórzaeskóban számos kis csomagot vitt magával.

Nemsokára ezután Hanna is megérkezett.

— Férjem itt van? — kérdezte az ajtót nyitó cselédnél.

— Egész éjjel itthon volt, csak most távozott reggel.

Hanna rosztat sejtve azonnal a raktárba ment, hol mindent megnézegetett. Leverten, szomoruan ment vissza szobájába azután és ott bezárkózott.

— Bridget a cseléd többször utána nézett hogy nincs-e valamire szüksége.

— Menj, ne zavarj! — volt a felelet.

— Mindent megteszek asszonyom, csak mondja meg, hogy mi a baja?

— Gondolj magadra!

— Talán beteg, hívjak orvost!?

— Nem.

— Vagy talán Mr. Taylor felboszantotta?!

— Ne beszélj arról a gazemberről!

— Azt én már rég tudtam, hogy gazember. Sokat hallottam gonoszságairól. Szerencsétlen óra volt az, a melyikben meghallgatta! Édes Istenem mit csináljak én most!?

— Mondtam már, hogy menj innét!

— Azt nem teszem. Inkább nyissa ki az ajtót,

hogy reggelit hozhassak önnek, hisz még semmit sem evett.

— Nem nyitom ki.

— Akkor betöröm az ajtót!

— Azt ne merészeld megtenni!

Bridget azonban mégis csak kifeszítette a gyenge zárat és a szobába lépett. Ugyanekkor a portás is levelet hozott. Hanna azonnal megismerte férje irását és felbontotta és olvasni kezdte.

(Vége köv.)

Lengyelország történetéből.

A Twardowski-legenda.

Twardowski neve egyike a legnépszerűbbeknek ma is Lengyelországban. Ez a fantasztikus egyéniség, kinek egész valóját és élete pályáját titok környékezi, számos érdekes hagyomány tárgya a lengyel nép között.

Háromszáz év óta beszél a néphagyomány ördögös bűbájosságairól, melyeket a költészet is balladákba, románczokba foglalt s többek közt Mickiewicz Ádám egy humoros költeményben örökölt meg.

Életirői, fájdalom, nagyon fukarok a legendai hős magánéletére vonatkozó adatokban, s születéséről is csak annyit mondanak, hogy nemes családból eredt, tanulmányait a krakkói egyetemen végezte, hol különösen a természettan és vegytan kötötte le leginkább érdeklődését.

Ez az érdeklődés nem csupán elméleti maradt, hanem buzgó gyakorlati kísérletezéseknek képezte kiindulási pontját melyek Krakko mellett, a Krzemionki hegyeken folytak le, a miért a nép nem késett Twardowski alakját csakhamar bizonyos regényesség és természetfölöttiség nimbusával övezni körül, úgy, hogy a mondák és csodák egész serege jött róla forgalomba.

Igy mondják a többek közt, hogy egy éjjel Twardowski a Krzemionki-hegyek közé rándult s hívta az ördögöt, ki meg is jelent idézésére, s megígérte segítségét és pártfogását lelkéért cserében. A lengyel néphagyomány szerint a szerződés tehénbőrre iratott és Twardowski vérével jegyezte azt alá. Ez megtörténvén, az ördög, hogy védenetze hűségét kipróbálja azt parancsolta neki, hogy utazzék Rómába.

De Twardowski hamar megfeleledkezett ígéreteről. Egy nap egy korcsmába vetődött be, melynek czége: *Róma városához* volt czimezve. Alig lépet be, hollók és varjúk szállták meg a ház födelét, baljóslatúan káromva. Twardowski azonban, ki javában ivott és evett többi asztaltársaival, cseppet sem törődött velök. A víg vacsora után természettani kísérletekkel kezdte a társaságot mulattatni, de abban a pillanatban mikor a nézők csodálkozása tetőpontra hágott, megjelent az ördög. Twardowski háromszor parancsolta neki, hogy távozzék, de amaz nem engedelmeskedett neki. Ekkor Twardowski egy bölcsőben szendergő kisedhez lépett, a mely helyzetben az ördög nem árthatott neki, s kénytelen volt visszavonulni, e szavakat mondván: *Verbum nobile debet esse stabile* (Nemes ember szavának szentnek kell lennie).

Mikor e szavakat hallotta, Twardowski magába tért és vonakodás nélkül átengedte magát a sátán hatalmának, a ki megragadta zsákmányát. De ekkor

Twardowski, megrettenve, zsoldárokat kezdett énekelni, mire ég és föld között libegve maradt.

Ma is Twardowskinak tulajdonítanak még egy kéziratot, mely a krakkói egyetem könyvtárában őriztetik. Zsigmond Ágost ugyanis könyvei egy részét a krakkói Szent-Anna egyháznak, más részét pedig a wilnai jezsuitáknak hagyta. Ez utóbbiak között volt a becses kézirat is; egy nap azonban nyom nélkül eltűnt. Naramovski jezsuita, a wilnai egyetem doctora ekkép emlékezik »Facies rerum sarmaticarum« czimű művében a kérdéses kézitról:

»Karmairól ismerni meg az orosz lányt s az embert művei után. Twardowski varázsló bűvészkönyve, vagy inkább kézírata megtanít bennünket arra, hogy hogyan élt ő, s hogyan végezte napjait.

Butwillo Dániel abbé és könyvtárnok Szpot abbénak, mint ezt művéhez irt jegyzeteiben említi, egy félreeső helyet mutatott, hol a kézirat elhelyezve volt, nagy vaslánczczal erősítve a falhoz. Egy napon az abbé, kíváncsiságától ösztönözve, meg akarta tudni, mit tartalmaz az, de egyszerre borzasztó ropogás támadt, s a gonosz szellem betöltötte a szobát. Az abbé sietett becsukni a könyvet s szobájába menekült, de izgatottsága oly nagy volt, hogy egész éjjel nem hunyhatta le szemeit.

Másnap korán visszament ugyanarra a helyre több pap kíséretében, de mekkora volt meglepetése! — a titokteljes kézirat eltűnt. Azt hitték, hogy a könyvet és szerzőjét a sátán ragadta el és vetette örök kárhozatra.

A könyv tulajdonképen encyclopedia s jelenleg a krakkói könyvtárban van. Valódi szerzője Zidek Pál.

Twardowskinak tulajdonítanak egy varázstükört is, mely sokáig Wengrowban volt letéve, egy a 18-ik század elején a Krasinski család által alapított templomban Itt a sekrestyében tartottak; az egész csiszolt ércből volt, 22 hüvelyk magas és 19 széles, ébenfa kerettel. Itt-ott némi törés nyomait viselte, melyek állítólag a wengrowi diákoktól eredtek, a kik látni óhajtvá a tükörben a fantasztikus alakokat, több helyen betörték. mire aztán az alakok eltűntek s a tükröt ezzel a felirattal látták el:

„Luserat hoc speculo magicas Twardowius artes
Lusus et iste Dei versus in obsequium est.»

(Ezzel a tükörrel üzte Twardowski bűvészetét, de soha sem szűnt meg azért istenfélő lenni.)

Wengrowban sokáig hittek a tükör bűvös tulajdonságaiban s a lakosok azt mondogatták, hogy a papok öltözés közben nem merték szemeiket reá vetni, mert arcaikon mindjárt megmagyarázhatlan változást észleltek. Sőt a minisztráns gyerekek arról is tudtak regélni, hogy időnként maga s sátán is megmutatta benne arcját. Ezért is függesztették olyan magasra. 1829-ben végre a pulawy-i ritkaságyűjteménybe szállították át.

Twardowski pedig élete végéig, azon napig, melyen az ördög őt nemesi becsületszaván fogva elragadta, naponként bejárt Zsigmond Ágost királyhoz. Éjszaka szokott érkezni, egy titkos ajtón át, s e titkos értekezéseken sok komoly és fontos dolgot beszéltek meg.

Ugyanő jóslatokat is mondott a királynak s a többek közt egyszer megjósolta, hogy 72 éves korában fog meghalni, de ebben a varázsló csalódott, mert Zsigmond-Ágost 52 éves korában halt meg.

Egy fiatal lány, a kit egyszer Twardowski a nép dühe elől mentett meg, s több éven át tartóz-

codott vele a Krzemionki hegyek barlangjában, maga is a mágiára adta magát s nemsokára mes-terével versenyzett, úgy hogy a király is bizalmával tüntette ki, magához hívta betegsége közepette, s azt hitte, hatással vannak rá gyógyfűvei és bűbá-josságai.

Tény az, hogy maga a lány is mély benyomást tett Zsigmond-Ágost szívére, melytől nem tudott szabadulni. Valódi rossz szelleme volt, s még halálos ágyánál is ott állott. Zsigmond-Ágost uralkodásának titkos története úgy ismeri e nőt, mint Ágost kegyencz-nőjét — Gizanka Borbálát.

Hadjáratí emlékek.

— A »Kitartás« eredeti tárczája. —

Irtá: Obsitos.

III.

— Az éjjeli gyakorlatnak sikeres befejezése után utnak indítottak a harcztérre.

Budáról átmentünk Pestre. Ott a polgárságnál elszállásoltak, míg a behívott tartalékosok megér-keznek. Ez a kis késelem semmikép sem tetszett nekünk, mert mindenáron ellenségre vásott a fogunk, hogy kipróbálhassuk rajta mindazt, amire eddig elméletileg megtanítottak. Ehhez különben a polgá-rok vendégszeretete is nem kis mértékben járult hozzá. El is indultunk — ha nem is a harcztér felé, de csak a városba — azzal az elhatározással, hogy meg nem állunk addig, míg valahol nem lelünk belőle legalább egyet.

A dunaparti »vörös golyóhoz« czimzett kifő-zésben, hol minden időben olcsón és jól lehetett étkezni, rátaláltunk arra, amit kerestünk.

Az egyik sarokasztalnál éppen az a cseh trom-bitás ült, ki a gyakorlatok alkalmával pihenőnkét mindig azzal rontotta el, hogy legjobb álmunkból — még jóval a parancs előtt — a riadóval kelte-getett és kinek számtalanszor köszönhattük, hogy eszeveszett futást rendeztettek velünk a rákosi ho-mokban. Mellette két csaszlaui illetőségű tüzér öle-gette a csinos pinczérleányt, míg régi haragosom, Papruska őrmester, a tulajdonosnő terjedelmes alak-jától megigézve, annak kezeit szorongatta.

A két tüzért még a »vad ember«-ből ismer-tük, honnét többedmagukkal minket, mint gyengébb ellenfeleket, egy alkalommal oly alaposan kidobtak, hogy minden oldalbordánk recsegett bele; de akkor még nem voltunk kiképezve a harcászatban és máskülönben is már gyenge lábon álltunk.

Ütött a bosszu órája! gondoltuk magunkban és a szomszéd asztalnál nagy garral letelepedtünk.

A csatározás azonnal meg is kezdődött. A korcsmárosné, kiben az üzleti szellem a szerelmen győzedelmeskedett, azonnal hozzánk pártolt. A pin-czérnő is jobban kezdett ránk mosolyogni, amint észrevette, hogy nálunk a kezdet is már fölér a másik asztalnál ülők java mulatozásával.

Igy azután a helyzet is megváltozott; a korcs-márosné velem turbékolt, a pinczérnőnek pedig tár-saim felváltva tették a szépet.

Odaát hiába dörömböltek a poharakkal, míg egyszerre csak társaságunk kellő közepébe lecsapott egy bomba üres söröskancsó alakjában, amit a tüzérek egyike oda irányított. De mi sem marad-

tunk tétlenül. Lövegeink egyike Papruska őrmester szájával találkozott és néhány fogát a torkába verte, hogy köhögni és időközben éktelenül károm-kodni kezdett; míg egy másik a trombitás orrával jutott érintkezésbe, hogy egy időre még a riadó fu-vásától is elment a kedve. A két tüzér a helyzet komolyságát átérezve, önfentartási ösztönből az asz-tal alatt eltűnt. Az általános roham alkalmával azonban rájuk találtunk és ugyanazon sors érte őket, mint amilyenben annakidején a »vad ember«-ben minket részesítettek. Papruska őrmestert a trombitással együtt utánuk lódtottuk, mert a sebe-sültekről szóló genfi egyezményt még akkor nem irtuk alá és egyáltalában semmiféle nemzetközi meg-állapodásokat nem volt szándékunkban respektálni.

A csatater urai maradván, legelőbb a hadi zsákmánynak visszamaradt visongó pinczérnőt és jajveszékő korcsmárosnét megbékítettük, kik nem győzték eléggé dicsérni és csodálni hősiességüket a — továbbiak reményében.

A győzelmi és egyéb mámort azonban nem-sokára kellemetlenül megzavarta az éjjeli őrzőjárat, mely mindnyájunkat — nem lévén engedélyünk a kimaradásra — a már ismert éjjeli szálláson kellő biztonságba helyezett.

A harci dicsőség után jól megérdemelt nyu-galomban mégsem részesültünk, mert már kis idő mulva egy altiszt kíséretében lakásunkra szállítottak, ahol a többiektől meghallottuk, hogy korán reggel a már készen álló hajókon a harcztérre in-dulunk.

Másnap egész Budapest talpon volt. Sűrű tö-megek hullámzottak az utcákon és mindenki sietve igyekezett a Dunapartra.

A felvonuló ezredek zenekarainak lelkesítő nótáiba belevegyült a tiszteletünkre kivonult külön-féle egyesületek fűlsiketítő trombitálása és a bu-cszú közönség mámoros hangú éneklése, felváltva eget verő éljenzésekkel és kurjongatásokkal.

A behajózással megkezdődött a sirás-rivás is. Kijutott a bucsuzásból még annak is, kinek nem volt ismerőse. A jó pestiek személyválogatás nélkül ölelgettek mindnyájunkat és jobb időkből nem egy bakát lehetett volna irigyelni azokért a csókokért, melyeket illetéktelenül kapott oly ajkaktól, melyek más körülmények között még egy jó szót sem szán-tak volna neki. Én azonban hiába vágytam a rész-vét illetően megnyilatkozására. Engemet egy vén anyóka nyaldosott össze-vissza, — amint mondta a harcztéren küzdő fia helyett — hogy még Vuko-váron istörülgettem arczomról szeretének határtalan megnyilatkozását. Az igaz, hogy türelmemet fénye-sen kipótolta az a sok jó szivar és egyéb utraváló, mit ez alkalommal zsebeimbe és tarisznyámba csusz-tatott, amint erről az ajándékok feletti szemle al-kalmával a hajón kellemesen meggyőződtem.

Két napi unalmas hajózás után Vukovárott kiszállottunk. Lelkesedésünket a hosszu, fárasztó ut meglehetősen lelohasztotta. A föld, melyre léptünk, már idegen volt nekünk, nem találtuk helyünket rajta.

Ismeretlen arczok, az érthetetlen nyelv és a mieinktől teljesen elütő szokások kedélyünket az elhagyatottság szomorúságával beárnyékolták. Min-denki saját gondolataival elfoglalva, ott hevert az udvarra szórt szalmán és szótlánul belebámult a csillagos nyári éjszakába.

Mintha mindent visszahagytunk, elvesztettünk

volna, sehol nem hallatszott többé dal, tréfa és vigság, csak a kutyáknak időnként felhangzó ugatása, vagy egy-egy a távolból áthangzó, elnyújtott vonítás zavarta meg a szunnyadó természet némaságát.

A reggeli szürkületből felvillanó nap sugarai már utban találtak. Fáradt közönyösség látszott az elvonuló sorok végtelen hosszúságán. A legszebb magyar indulók sem voltak képesek a lehangolt kedélyeket felvidítani. Azt sem tudtuk merre, hová megyünk. A nap mind forróbban tüzött ránk és már dél felé elviselhetlenné vált a hőség. Csak úgy gépiesen lépkedtem és azt hiszem, hogy még a legkisebb akadályon sem lettem volna képes átjutni, ha véletlenül utamba kerül.

Tehetetlenségemből éktelen káromkodás ébresztett fel. Ugyanekkor megállást vezényeltek. Szemem, a hangok irányában, három alakon akadt meg, kik az utszéli árokban feküdtek. Miután a sorokból való kilépés meg volt engedve, a kíváncsiság engem is oda vezetett. Éppen akkor értem oda, mikor Cs... főhadnagy az egyik szerencsétlent kardlapozva felállásra akarta kényszeríteni. A másiknak meztelen, vérző lábairól láttam, hogy az aligha fog velünk tartani többé. Ezalatt az ezredorvos meglehetősen közönnnyel és kelletlenül foglalkozott a harmadikkal.

Az Isten irgalmasabb volt ezeknél az emberekénél, kikre a mi jólétünk bizva volt, mert az időközben félrelépő ezredorvos vállvonogatva mondta Cs... főhadnagynak, hogy az a mozdulatlanul fekvő gyalogos nem szimulált, mert tényleg meghalt.

Daczára a nagy forróságnak, fázni kezdtem. Nem mondhatnám, hogy féltem a haláltól; de így meghalni, hogy előbb az éhség, szomjuság és a kimerültség minden kinját végig szenvedjem a folyton reám tüzelő nap heve alatt, az mégis megborzasztott. Mikor pedig megláttam, hogy azt az élettelen testet milyen közönnnyel dobták a kocsira, megundorodtam az emberek ezen fajtájától. Másutt az elhullott barom nagyobb kiméletben részesül, mint itt az ember.

Visszasiettem előbbi helyemre, mert megadták a jelt az indulásra. A nagy tömeg ismét megmozdult és lomhán hullámozott tovább.

A további uton nem éreztem semmi fáradságot. Az izgatottság a látottak felett megfeszítette idegeimet. Unalmamban számolni kezdtem a visszamaradottakat. Midőn végre késő délután táborni ütöttünk, azoknak a száma meghaladta a háromszázat.

A nap lementével a hőség alább hagyott, mire az egész tábor megélenkült. Mindenkinek magáról kellett gondoskodnia. Víz és ételt a mellettem gyalogló baka jóvoltából kaptam. Ez a jólelkű parasztfiu később is mindenben segítségemre volt és idővel köztünk olyanforma barátság fejlődött, mint a hű szolga és a jó gazda szokott lenni.

A másnapi menetelés még sokkal fárasztóbb volt. A kicserepesedett földön csak nehezen haladhattunk. Égető szomjuság kinezott az egész uton és a legkisebb szellő sem hűsítette a levegő forróságát. Egész utunk tele volt szórva a fáradságtól kidőlt katonákkal. A legnagyobb megerőltetéssel és csakis a tisztek folytonos biztatása mellett érhattük el a táborhelyül kijelölt Županje falut, hol a házakba beszállásoltak. Ez volt az utolsó állomásunk a hazai földön.

Néhány napi pihenés után jobb kedvvel és frissebb tagokkal a határ felé indultunk. Az idő hűvösebbre vált, mert az összehuzódó felhők el-

takarták a napot és viharos szél kerekedett. Alig éreztünk fáradságot, midőn délután a Száva partjára értünk, hol az egész hadtest összpontosult.

Valami különös, ismeretlen dolgok előérzete szállott meg mindnyájunkat. A vezérkari tisztek ideoda száguldottak lovaikon. Az ezredeket külön-külön négyosztagokba összpontosították.

Harsány vezényszavak után felhangzó zene jelezte a hadtestparancsnok megérkezését. A négyosztag közepében állott meg. Messze elhallatszó hangja megtörte a mély csendet:

— Katonák! — kezdé — harcolni megyünk. Ö Felsége parancsára a hazáért. Esküdjetek velem együtt újra, hogy mint férfiak meg fogunk felelni kötelességünknek, mint jó testvérek együtt fogunk tűrni, szenvedni, amint a sors magával hozza; de csüggedni soha! Én mindenben hiven osztozni fogok veletek. Esküdjek, hogy velem együtt mindezt meg fogjátok tenni!

Ezen szavak után, míg egyik kezével tajtékoz lovának ágaskodását fékezni iparkodott, az ezred zászlóját, melynek golyószakgatta foszlányait a szél arczához csapkodta, a másik kezébe vette és magasan felemelve messze elhallatszó hanggal felénk kiáltotta a esküt.

— Esküszünk! — hangzott egyszerre minden oldalról és a hangok zúgása, a szél süvöltése összevegyült a távolban már bömbölő ágyuknak tompa morájával.

ANEKDOTÁK.

Azt tudja. Piano huzd dáde!

— Mi ázs instálom, hogy piáno?

— No, hát lassan huzd, mintha lopni mennél!

— Ázst már tudom!

*

Természetes. A.: (aki délben ágyban találja barátját). De barátom, hogy tudsz olyan sokáig aludni? A nap már megtette fele útját!

B.: Elhiszem, de vedd tekintetbe, hogy tegnap este hat órákor már lenyugodott, míg ellenben én éjjeli két óráig mulattam.

*

Öszinte. Egy előkelő leány elment egy kártyavetőnőhöz, aki a hölgynek nem a legszebb jövőt jósolta.

— De ez már igazán borzasztó merészség, nekem ilyet jósolni! — fakadt ki a hölgy.

— Mit kíván kisasszony, — válaszolt a kártyavetőnő gúnyosan — hiszen ezért a nyomorult koronáért, amit nekem adott, nem kívánhatja, hogy fényes jövőt jósoljak!

*

Tulhajtott pontosság. A.: Józsi barátunk alighanem meghalt.

B.: Miből következteted?

A.: Őt is meghittam ma egy órára ebédre s már egynegyed kettőre jár s ő még sincsen itt.

Nem tágit. *Férj:* Ostoba tökfilkó voltam, hogy feleségül vettem!

Nő: Az volnál akkor is, ha más valakit vettél volna nőül.

*

Szállodában. *Szobapinczér:* Mikor ébresszem föl uraságodat?

Jogász: Mihelyt az első hordó sört csapolják odalenn.

*

Nem sértés. *Bíró:* Panaszával elutasítom. »Kutyadisznó« kifejezés nem képez becsületsértést, mert ilyen állat nem is létezik.

Panaszos: Megnyugszom. Isten áldja meg, kutyadisznó bíró ur!

*

Az utcán. Két jókedvű ifju találkozik egy rendkívül rút asszonnyal.

— Nézd ezt a majmot! — szól egyik a másikhoz.

— Szemtelen! — fordul feléjük a nő.

— Furcsa! — kiált fel a másik, — egy majom, aki beszélni tud!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Duray Sándor, Budapest, 5 korona 34 fillért; Pekurar Simon, Soborsin, 9 korona 80 fill; Tankó István, Eger, 13 korona 90 fillért; Gottrich Márton, Vecsés, 16 korona 1 fillért; Tóth Ferencz, Anina, 16 kor. 55 fillért; Gáspár Vilmos, Csakova, 17 koronát; Proksch Jakab, S.-A -Ujhely, 22 korona 54 fillért; Ehrlich József, Déva, 25 korona 90 fillért; Szatmáry Károly, Uj-Arad, 32 korona 11 fillért; Schmidt Lajos, Szabadka, 41 korona 71 fillért; Deák Rencsiszovszky József, Nagy-Becskerek, 43 korona 74 fillért; de Rivo József Brod, 77 korona 69 fillért; Vécsei Frigyes, Budapest, 82 korona 20 fillért; Batári András, Miskolcz, 83 korona 12 fillért köszönettel nyugtáztunk, megfelelően elszámoltuk; Balogh Benjamin, Debreczen, márczius és április hónapokra; Németh Béla, Ujpest, május hóra; Berger István, Stajerlak, május és június hónapokra; Schwarzkopf János, Pécs, június hóra; Mozsik Béla, Budapest, június hóra; özv. Juhász Gáborné, Boba, június hóra; Weiss Vilmos, Zágráb, május, június és július hónapokra; Blazsek István, Kis-Garam, július hóra; Flasch József, Vasvár, július hóra; Dávid Péter, Hatvan, július hóra; Kis István, Péczel, július hóra; Marton József, N.-Németegyháza, július hóra; Nagy Lajos, Boicza, július hóra; Kovács Károly, Ungvár, márczius, április, május, június, július és augusztus hónapokra; Lukács Elek, Veres-Torony, július és augusztus hónapokra; Barkács Mihály, Szlnóbánya, július és augusztus hónapokra; Matula János, Lőrinczi, július és augusztus hónapokra; Matula Jánosné, Lőrinczi, július és augusztus hónapokra; Jámbor Jánosné, Balla, július és augusztus hónapokra; Trochopeusz Ede, Csenger, augusztus és szeptember hónapokra; Tolnay Győző, Budapest, szeptember hóra; Medveczky József, Vychodna, szeptember, október és november hónapokra, fölösleg 1 korona 80 fillér; Lászlófi László, Nagy-Mihály, október, november és december hónapokra könyveltük.

Felelős szerkesztő: **Temesváry Alajos.**

Egyesületünk fogorvosa

Dr. Rajman Kálmán

(Budapest József-körut 45. szám alatt)

Egyesületünk tagjait 50% engedmény mellett gyógykezel.

Háztartási iskola.

Budapest, VII. Rottenbiller-utca 15. sz.

A főváros egyik legkiválóbb intézete, ahol a délelőtti órákban polgárleányok és előkelő uri hölgyek tanulnak sütni, főzni, varrni igen csekély díjazás ellenében.

Az iskola br. *Dániel Ernőné*, az ország egyik legkiválóbb mánásasszonyának gondozása alatt áll, ki személyesen is őrködik az oktatás helyes iránya felett.

Igazgató: *Szécskay István*, vezető: *Balázs Sándorné*, kézimunka-tanító: *Koncz Ida*.

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél

Budapest, VII. Erzsébet-körut 50

legjutányosabban beszerezhető legjobb találmányú sérvkötők, összes betegápolási eszközök és kötszerek, Haskötők, egyenestartók, orthopaediai fűzők és járógépek, valamint műláb és műkéz saját műhelyében a legpontosabban készül.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

☛ Fenti címre ügyelni tessenek. ☛

Egyesületünk tagjai ezen hirdetés előmutatása esetén 10% engedményben részesülnek.

KILOMÉTER-PÉNZEK

könnyű kiszámításához vonatkísérők számára igen hasznos táblázatos kimutatást állított össze

MARUSÁK JÁNOS

Miskolcz állomási kezelő-altiszt.

Ezt a felette hasznos segédeszközt igen szívesen ajánljuk minden máv. vonatkísérő figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Miskolcz személy-pályaudvaron 60 fillér árban.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

TARTALMA: I. Történelem.

II. Földrajz.

III. Természettan.

IV. Számtan.

V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN.**

m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél. Budapest, Dohány-utca 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

☛ Bolti ára 2 korona 20 fillér. ☛

A „Kitartás“ tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk utján 1 korona 60 fillér kedvezményes árban